

ΜΑΡΙΑ ΤΖΙΡΙΤΑ

Όσα η αγάπη συγχωρεί

Βασισμένο σε αληθινή ιστορία

ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ:
15.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Όσα η αγάπη συγχωρεί**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Μαρία Τζιρίτα
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Χρυσούλα Τσιρούκη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ: Νέλλυ Βασιλείου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Βάσω Βύρρα, Ραλλού Ρουχωτά

© Μαρία Τζιρίτα, 2017
© Φωτογραφιών εξωφύλλου:
Elisabeth Ansley/Trevillion Images, tunedin123/123rf
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2017

Πρώτη έκδοση: Φεβρουάριος 2017, 15.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-1897-1
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-1898-8

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρπού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΜΑΡΙΑ ΤΖΙΡΙΤΑ

ὅσα η ἀγάπη
συγχωρεῖ

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΤΖΙΡΙΤΑ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Το παιδί της αγάπης, 2008

Μάτια μου, 2009

Αν δεν υπήρχε αύριο, 2010

Όταν αγαπάς, είναι για πάντα, 2011

Η γυναίκα που ήξερε μόνο να αγαπάει, 2012

Ζωή από την αρχή, 2013

Κλεισμένη πύλη παραδείσου, 2014

Ιόλη, 2015

Το ταξίδι της Ελπίδας, 2016

*Αφιερωμένο στη Μάντη και σε όλους εκείνους
που χάθηκαν στα μονοπάτια του νου...*

Ελλαμψον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, φιλόανθρωπε Δέσποτα, τὸ τῆς σῆς θεογνωσίας ἀκήρατον φῶς καὶ τοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν διάνοιξον ὀφθαλμούς εἰς τὴν τῶν εὐαγγελικῶν σου κηρυγμάτων κατανόησιν. Ἐνθεος ἡμῖν καὶ τὸν τῶν μακαρίων σου ἐντολῶν φόβον, ἵνα τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας πάσας καταπατήσαντες, πνευματικὴν πολιτείαν μετέλθωμεν, πάντα τὰ πρὸς εὐαρέστησιν τὴν σὴν καὶ φρονοῦντες καὶ πράττοντες...»

Ο ἱερέας συνέχιζε νὰ ψέλνει τὴ Θεία Λειτουργία με εὐλάβεια καὶ προσήλωση, πιστός στο κυριακάτικο ἔργο του τὰ τελευταία τριάντα χρόνια τῆς ζωῆς του. Ο πατὴρ Αντώνιος ἦταν ἀπὸ τοὺς καλύτερους, ἀν ὄχι ο καλύτερος παπάς που εἶχε περάσει ποτέ ἀπὸ τὴν ἐκκλησία του Ἀργοστολίου. Σύντομα θὰ ἐβγαίνει στὴ σύνταξη καὶ τότε τίποτα δε θὰ ἦταν πια τὸ ἴδιο γιὰ τοὺς Κεφαλλονίτες πιστούς. Τὸ ποιμνίό του κυριολεκτικὰ τὸν λάτρευε καὶ σίγουρα ἐκεῖνος ἦταν ὁ λόγος που ἡ ἐκκλησία γέμιζε ἀσφυκτικὰ κάθε Κυριακὴ πρωί.

Τὴν ἴδια καὶ μεγαλύτερη ἀγάπη ἔτρεφε γιὰ τὸν ἱερέα καὶ ἡ εικοσιτριάχρονη Μάντη, που δὲν ἔλειπε ποτέ ἀπὸ τὴ Λειτουργία του. Ο παπα-Αντώνης εἶχε παντρεύσει τοὺς

γονείς της κι είχε βαφτίσει την ίδια και τα τρία αδέρφια της σε εκείνη την εκκλησία. Στον πατέρα Αντώνιο έτρεχε κάθε φορά που ήθελε να εξομολογηθεί τον πόνο της καρδιάς της και να ακούσει λόγια παρηγοριάς. Όχι ότι είχε και κανένα μεγάλο καημό δηλαδή, δόξα τω Θεώ. Η οικογένειά της ήταν ευκατάστατη, οι γονείς της ήταν καλοί μαζί της και γεμάτοι κατανόηση και τα τρία μεγαλύτερα αδέρφια της, λεβέντες σωστοί που την υπεραγαπούσαν και την προστάτευαν.

Απλά κοριτσίστικα πράγματα και αθώους προβληματισμούς της ηλικίας της κουβέντιαζε η Μάντη ενίοτε με τον πνευματικό της, μα εκείνος πάντα την άκουγε με προσοχή και τη συμβούλευε σωστά. Θα ήταν περίπου δεκαέξι χρόνων όταν μάζεψε το κουράγιο που χρειαζόταν κι εξομολογήθηκε στον ιερέα τον έρωτά της για τον Χρήστο, τον φίλο του μεσαίου αδελφού της, του Γιώργου. Τον αγαπούσε από τότε που ήταν εννέα χρόνων και τον πρωτοαντίκρισε στο σπίτι τους, όταν εκείνος εμφανίστηκε μπροστά της με μια μπάλα στα χέρια ζητώντας τον Γιώργο για να παίξουν.

Ήταν δώδεκα χρόνων παλικαράκι, στην ηλικία του Γιώργου. Πρωτοήρθε στο Αργοστόλι το καλοκαίρι εκείνο· μέχρι τότε ζούσε σε ένα ορεινό χωριό του νησιού. Ο πατέρας του ήταν έμπορος υφασμάτων και τη χρονιά εκείνη αποφάσισε να ανοίξει δικό του μαγαζί στην πρωτεύουσα. Έτσι πήρε την οικογένειά του και μετακόμισαν στο Αργοστόλι, λίγα μόλις μέτρα μακριά από το σπίτι της οικογένειας Μομφεράτου. Μέσα σε λίγες μόλις μέρες ο Γιώργος με τον Χρήστο είχαν γίνει κολλητοί, γνωρίζοντας πως θα ήταν πλέον συμμαθητές στο γυμνάσιο που θα ξεκινούσε σε δυο μήνες.

«Ο Τζώρτζης είναι εδεπά*» τη ρώτησε κοιτώντας τη θαρρετά μέσα στα μάτια.

Η Μάντη ένωσε ένα παράξενο σφίξιμο στο στομάχι της και κοκκίνισε μέχρι τ' αυτιά. Τα μακριά καστανά μαλλιάκια της, που ήταν πιασμένα ψηλά σε μια όμορφη αλογοουρά και δεμένα με μια εντυπωσιακή κόκκινη κορδέλα, άφηναν εκτεθειμένο το παιδικό πρόσωπό της και το κορίτσι ήταν σίγουρο πως το κοκκίνισμά της θα του ήταν ολοφάνερο. Παρ' όλα αυτά, βρήκε το κουράγιο να τον κοιτάξει κι εκείνη και να τον ρωτήσει αυστηρά: «Κι εσύ ποιος είσαι που ρωτάς;».

«Ο φίλος του ο Χρήστος! Είχαμε πει θα παίξουμε μπάλα το απόγευμα. Έχει φύγει;» ρώτησε χαμογελώντας της γλυκά και η μικρή καρδούλα της έχασε μερικούς χτύπους.

«Ναι, είναι όξω με τα παιδιά», ψέλλισε σε μια προσπάθεια να χαμογελάσει κι εκείνη, μα τα μουδιασμένα χείλη της δεν υπάκουσαν.

«Ευχαριστώ, κοριτσάκι!» της πέταξε ο Χρήστος, μαζί με ακόμα ένα ακαταμάχητο χαμόγελο, και χτυπώντας την μπάλα του στο χώμα χάθηκε από τα μάτια της. Το ίδιο βράδυ στην προσευχή της η Μάντη παρακάλεσε τον Θεό να ήταν ο Χρήστος ο άντρας που θα παντρευόταν.

Ο έρωτάς της γι' αυτόν μεγάλωνε σταθερά μαζί με την ίδια. Ποτέ δεν το φανέρωσε σε κανέναν, ούτε καν στις φίλες της τις πιο κοντινές. Δεν υπέφερε που εκείνος την αντιμετώπιζε πάντα σαν μικρό παιδί, σαν την αδελφούλα του φίλου του και τίποτα περισσότερο. Της αρκούσε που έδειχνε πως τη συμπαθεί, που πάντα της χάριζε το πιο γλυ-

* Εδώ.

κό του χαμόγελο και καμιά φορά τής χάιδευε και το κεφαλάκι όταν εκείνη τους πήγαινε λιχουδιές την ώρα που διάβαζαν παρέα με τον Γιώργο τα επόμενα χρόνια. Έκανε υπομονή μέχρι να μεγαλώσει, να γίνει κοπέλα, και τότε εκείνος να την προσέξει, να την ερωτευτεί και να την παντρευτεί. Αυτό ήταν το όνειρό της, ο στόχος της ζωής της, η μόνη σκέψη που τη γέμιζε ευτυχία. Αυτή η γλυκιά προσμονή που γέμιζε την ψυχή της της έδινε φτερά κι ήταν ικανός λόγος για να ζει και να ομορφαίνει όσο μεγάλωνε. Τόσο στη μορφή, όσο και στον χαρακτήρα. Ήθελε κι έπρεπε να είναι πάντα η καλύτερη. Σε όλα. Για να του αρέσει.

Όταν στα δεκαέξι της πια μίλησε στον πατέρα Αντώνιο για την αγάπη της καρδιάς της, εκείνος για άλλη μια φορά την ορμήνεψε με τρυφερότητα σαν αληθινός πατέρας της. Την αγαπούσε άλλωστε πολύ κι ο ίδιος αυτή τη θεοσεβούμενη κοπέλα που γνώριζε από τόσο δα μωράκι. Γνώριζε κι εκτιμούσε όλη της την οικογένεια, μα στη Μάντη είχε ιδιαίτερη αδυναμία.

«Ροδαμάνθη κόρη μου, είναι σπάνια τόσο η ομορφιά του προσώπου σου όσο και η καλοσύνη της καρδιάς σου. Ο Κύριος εν καιρώ θα σου δείξει τον δρόμο για να επιλέξεις τον κατάλληλο σύντροφο για τη ζωή σου. Μα είσαι ακόμα μικρή για να σκέπτεσαι τον γάμο και την οικογένεια. Έχεις το όνειρό σου να γίνεις δασκάλα, έτσι δεν είναι; Θαρρώ πως πρέπει να αφοσιωθείς στα διαβάσματά σου προς το παρόν και να ξεχάσεις τον ομορφονιό που έκλεψε την καρδιά σου».

«Μα, δέσποτά μου, δε θέλω να παντρευτώ από τώρα! Θα ήθελα να τον αρραβωνιαστώ, να μου δώσει τον λόγο του γιατί θα φύγει φαντάρος σε λίγο καιρό! Ο Τζώρ-

τζης μας ήδη έφυγε, το γνωρίζεις. Αν τον ξελογοιάσει κάποια άλλη εν τω μεταξύ και τονε χάσω; Να, αυτά σκέφτομαι και δεν ξέρω τι να κάμω...» είπε η Μάντη με δάκρυα στα μάτια.

«Τίποτα να μην κάμεις. Αυτά είναι τυχερά, από τον Θεό γραμμένα. Άφηκέ τον να πάει και να γυρίσει με το καλό, να έχεις τελειώσει κι εσύ το σχολειό σου, κι όλα θα γίνουν στη σειρά τους. Να έχεις πίστη στον Κύριο και να προσεύχεσαι, μόνο αυτό, καλή μου...»

Κι έτσι η Ροδαμάνθη, κατά κόσμον Μάντη, συνέχισε ν' αγαπάει κρυφά τον Χρήστο και να περιμένει. Μονάχα η μάνα της, η κυρα-Τασούλα, είχε καταλάβει τον καημό στην καρδιά της κόρης της, με το ισχυρό μητρικό της ένστικτο. Δούλευε κι εκείνη στον φούρνο που είχαν με τον άντρα της ώρες ατελείωτες, μα δεν έλειψε ποτέ από τα παιδιά της, και ειδικά από τη μοναχοκόρη της, που την είχε και χαϊδεμένη. Κάποτε η μικρή παραδέχτηκε τα αισθήματά της για τον φίλο του αδελφού της στη μητέρα της κι εκείνη ορκίστηκε να το κρατήσει μυστικό από τους άντρες του σπιτιού. Άλλωστε ο άντρας της, ο κυρ Δημοσθένης, ήταν αρκετά αυστηρός και δεν ήξερε και η ίδια πώς θα το έπαιρνε αυτό το μαντάτο. Έτσι προτίμησε να το κρατήσει για τον εαυτό της, ελπίζοντας είτε ότι η κόρη της θα τον ξεχνούσε τον μορφονιό μόλις θα έφευγε για τις σπουδές της στην Αθήνα, είτε ότι εκείνος θα έκανε το όνειρό της πραγματικότητα και κάποτε θα ερχόταν επισήμως να τους τη ζητήσει.

Ο Χρήστος έφυγε πράγματι εκείνη τη χρονιά για το στρατιωτικό του και δεν εμφανίστηκε ξανά στο νησί παρά μήνες αργότερα, σε μια άδειά του. Η Μάντη τού είχε

στείλει ένα γράμμα, μια ευχετήρια κάρτα για την ακρίβεια, στις γιορτές που μεσολάβησαν, αλλά δεν έλαβε νέα του ποτέ. Μάθαινε όμως από τον Γιώργο, κυρίως αυτό που την ενδιέφερε, ότι παρέμενε ελεύθερος και δεν είχε βάλει καμιά γυναίκα στη ζωή του, επισήμως τουλάχιστον.

Όταν εκείνη τελείωσε το γυμνάσιο της εποχής εκείνης, η Παιδαγωγική Ακαδημία στην Αθήνα όπου είχε με επιτυχία εισαχθεί παρέμενε κλειστή λόγω του Εμφύλιου Πολέμου. Έτσι ήταν υποχρεωμένη να περιμένει έναν ολόκληρο χρόνο μέχρι να φύγει για σπουδές. Δούλεψε μαζί με τον Γιώργο και τον Διονύση, τον μικρότερο από τα τρία αδέρφια της, στον φούρνο της οικογένειας, ενώ ταυτόχρονα βοηθούσε τα παιδιά της γειτονιάς τους στα μαθήματά τους κι έβγαζε ένα έξτρα χαρτζιλίκι. Ο μεγαλύτερος γιος της οικογένειας, ο Γεράσιμος, είχε ήδη φύγει στην Αθήνα για να δουλέψει κοντά στους θείους τους, τα αδέρφια του πατέρα τους που ζούσαν εκεί.

Αυτή ήταν και η ωραιότερη χρονιά της ζωής της. Ο Χρήστος τελείωσε το στρατιωτικό του και γύρισε στο νησί για να δουλέψει μαζί με τον πατέρα του στα υφάσματα. Ο γέρος κρατούσε το μαγαζί κι ο νεαρός με το φορηγάκι της επιχείρησης γύριζε όλη την Κεφαλλονιά και πουλούσε τηνπραμάτεια του. Δεν τη φοβόταν τη δουλειά, και η Μάντη τον θαύμαζε πάρα πολύ γι' αυτό. Για όλα εξάλλου τον θαύμαζε και όλα τα έβρισκε τέλεια πάνω του· την κορμοστασιά του, το χαμόγελό του, τα μάτια του, αλλά και τους ευγενικούς του τρόπους. Μέσα της ήξερε πως είχε έρθει πια η ώρα να γίνουν ζευγάρι. Της το διαβεβαίωνε και το βλέμμα του Χρήστου όποτε έπεφτε επάνω της.

Για πρώτη φορά έπειτα από τόσα χρόνια την κοίταξε πραγματικά. Τη στιγμή που συναντήθηκαν μετά το στρατιωτικό του, τόσο τα μάτια όσο και τα χείλη του άνοιξαν με διαφορετικό τρόπο στο κοίταγμά της. Την περιεργάστηκε από την κορυφή ως τα νύχια και ο θαυμασμός του ήταν έκδηλος. «Μα πώς ομόρφυνες έτσι εσύ, μικρή; Ξεσκότισες*, σωστή γυναίκα έγινες!» είπε με έναν τρόπο σαν να μιλούσε περισσότερο στον εαυτό του κι όχι στην ίδια. Από τη μέρα εκείνη δεν έπαψε να τη φλερτάρει διακριτικά με κομπλιμέντα κάθε φορά που τη συναντούσε, αλλά και να δημιουργεί ο ίδιος τις ευκαιρίες για να βρίσκονται και να περνούν χρόνο μαζί. Γεγονός που δεν πέρασε απαρατήρητο από τον Γιώργο φυσικά, αφού πάντα ήταν παρών στις συναντήσεις τους. Όταν με τα πολλά εκείνος αποφάσισε να ρωτήσει στα ίσια τον φίλο του για τις προθέσεις του σε σχέση με την αδελφή του, ο Χρήστος παραδέχτηκε πως του άρεσε φυσικά, αλλά δε θέλησε να δεσμευτεί με λόγο απέναντι στην οικογένειά της.

«Η Μάντη είναι μια πανέμορφη κοπέλα και πολύ καλή σε χαρακτήρα. Την ξέρω από μικρό κοριτσάκι και την εκτιμώ πολύ, όπως και όλη σου την οικογένεια, Τζώρτζη. Όμως έχει μπροστά τις σπουδές της και δε θέλω να της μπω εμπόδιο. Άσε που δεν ξέρουμε καν αν εκείνη με θέλει!» του είπε σε εκείνη την κουβέντα τους.

«Ότι σε θέλει σε θέλει! Την έχω δει πώς σε ταράει**, έννοια σου! Άσε που ψάρεψα και τη μάνα μας και κατάλαβα πως όλο και κάτι έχει κουβεντιάσει με τη θυγατέρα

* Μεγάλωσες.

** Κοιτάζει.

της για σένα. Αν έχεις σοβαρό σκοπό, για μένα προχώρα, με την ευχή μου. Αν είναι για την αλεγρία σου* όμως όπως με την Κωστούλα, ξέχνα την την αδελφή μου, δεν είναι για τέτοια!»

Ο Χρήστος έκανε πίσω τότε. Με την Κωστούλα περνούσε καλά, του έκανε όλα τα γούστα, μα με τη Μάνθη θα ήταν αλλιώς. Έτσι κι έδιναν λόγο, θα έπρεπε να μείνει πιστός και να την περιμένει να τελειώσει τις σπουδές της, κάτι που ήξερε πως δε θα το άντεχε. Οι κοπελιές οι πρόθυμες για έρωτα ήταν πάμπολλες στο νησί κι ο Χρήστος ήταν ομορφόπαιδο και τον διεκδικούσαν. Δεν το είχε στον χαρακτήρα του να αντιστέκεται στους πειρασμούς, το ήξερε καλά.

Κρυφά απ' όλους, και κυρίως από την οικογένεια της Μάντης, βρέθηκαν οι δυο νέοι μονάχοι τους κάμποσες φορές κι αντάλλαξαν φιλιά και ερωτόλογα. Η Μάνθη πετούσε στα σύννεφα κι είχε γίνει ακόμα πιο όμορφη και λαμπερή από τη χαρά που φώλιαζε στην καρδιά της. Δεν την πείραζε που ο καλός της δεν ήθελε να δεσμευτεί και την είχε παρακαλέσει να κρατήσουν τη σχέση τους μυστική. Δεν την πείραζε, ή τουλάχιστον δεν το έδειχνε, ούτε όταν ο Τζώρτζης πετούσε σπόντες για την Κωστούλα, στην προσπάθειά του να αποθαρρύνει τον έρωτα που έβλεπε στα μάτια της αδελφής του για τον φίλο του. Εκείνη ήξερε μέσα της πως η αρχή είχε γίνει κι όλα θα πήγαιναν καλά, εφόσον ήταν θέλημα Θεού να προχωρήσουν στο μέλλον μαζί.

Την επόμενη χρονιά, η Μάνθη πράγματι έφυγε για την

* Το κέφι σου.

Αθήνα γεμάτη ενθουσιασμό για τη σχολή της αλλά και τη μεγαλούπολη που πρώτη φορά θα γνώριζε. Ο μεγαλύτερος αδελφός της, ο εικοσιπεντάχρονος Γεράσιμος, βρισκόταν ήδη εκεί κι έγινε ο οδηγός αλλά και ο προστάτης της. Έμεναν στον Βύρωνα, στο σπίτι του θείου Σπύρου και της θείας Αλέκας, αδελφια του πατέρα τους, ανύπαντροι και οι δύο. Ο Γεράσιμος δούλευε ταξί κι έβγαζε καλό μεροκάματο. Η Μάντη παρακολουθούσε τη σχολή της και βοηθούσε στις δουλειές του σπιτιού. Τα Σάββατα και τις Κυριακές έβγαινε καμιά βόλτα στην αρχή με τον αδελφό της, αλλά αργότερα και με συμφοιτήτριές της από την Παιδαγωγική. Ήταν πάντα σοβαρή, μετρημένη, αφοσιωμένη στα μαθήματά της και αθεράπευτα ερωτευμένη με τον Χρήστο, που είχε αφήσει πίσω στο νησί.

Τον έβλεπε στις γιορτές και στις διακοπές, όποτε πήγαινε στην Κεφαλλονιά, κι ενδιάμεσα αλληλογραφούσαν. Εκείνος προσπαθούσε να ξαναστήσει το μαγαζί του πατέρα του και να επεκτείνει την επιχείρηση που είχε μείνει αρκετά πίσω με τον πόλεμο τα προηγούμενα χρόνια. Παράτησε την πλανόδια λιανική πώληση με το φορτηγάκι και ξεκίνησε να πουλάει εμπορεύματα σε χονδρική σε άλλα μικρότερα καταστήματα του νησιού. Οι δουλειές πήγαιναν καλά και το γόητρό του ανέβαινε. Οι κατακτήσεις του πολλές, αλλά τις κρατούσε κρυφές από την αθώα Μάντη, δίνοντάς της στα γράμματά του υποσχέσεις για γάμο, όταν με το καλό εκείνη θα επέστρεφε με το πτυχίο της στο νησί. Όπως επίσης κρυφό από εκείνη κρατούσε και το πάθος του για τα χαρτιά και τον τζόγο.

Ο Γιώργος, που τον ζούσε από κοντά, φυσικά τα γνώριζε όλα αυτά, αλλά δεν έδινε σημασία γιατί θεωρούσε

πως το όποιο φλερτ είχε υπάρξει ανάμεσα στον φίλο του και στην αδελφή του είχε πλέον τελειώσει οριστικά. Στο μεταξύ, είχε γνωρίσει κι εκείνος τη Μαρία και ζούσε στον κόσμο του, σφόδρα ερωτευμένος με την όμορφη Ληξουριώτισσα. Μόλις σχολούσε από τον φούρνο, πηγαينوερχόταν σχεδόν καθημερινά από το Αργοστόλι στο Ληξούρι κι έτσι δεν περνούσε τόσο χρόνο πλέον με τον Χρήστο. Η μάνα τους, η κυρα-Τασούλα, ήταν η μόνη που γνώριζε πως το ειδύλλιο συνεχιζόταν από απόσταση, μα ο Χρήστος δεν της είχε δώσει ποτέ αφορμή για να τον κακοχαρακτηρίσει και να τον δει με στραβό μάτι. Ούτε στη γειτονιά ακουγόταν κάτι αρνητικό, ίσα ίσα έλεγαν πως είναι δουλευταράς και πως η οικογενειακή επιχείρηση άνθησε στα χέρια του. Έτσι, η κυρα-Τασούλα άρχισε σιγά σιγά να το φέρνει με τρόπο στον άντρα της πως η κόρη τους αγαπούσε ένα καλό και άξιο παλικάρι, ο οποίος θα τη ζητούσε μόλις θα τελείωνε τις σπουδές της, γεγονός που της επιβεβαίωνε κάθε τόσο η Μάντη στην επικοινωνία τους. Δεν του είχε αποκαλύψει όμως ποιος ήταν ο νεαρός, αυτό την είχε παρακαλέσει η κόρη της να μην το κάνει ακόμα.

Όλα πήγαν κατ' ευχήν κι ο Θεός έδειχνε να απαντά στις προσευχές της κοπέλας. Ήρθε το καλοκαίρι του 1953 και η Μάντη, με το πτυχίο της στο χέρι, δασκάλα πια, αποχαιρέτησε την Αθήνα κι επέστρεψε μόνιμα στο νησί της. Είχε ήδη κάνει τα χαρτιά της για να διοριστεί σε κάποιο δημοτικό σχολείο της Κεφαλλονιάς και δεν την ένοιαζε όσο μακριά κι αν ήταν αυτό, εφόσον είχε το δικό της αυτοκίνητο, δώρο του πατέρα της για την αποφοίτησή της. Ο φούρνος της οικογένειας είχε αποδειχτεί χρυσωρυχείο και η σκληρή δουλειά των γονιών της, αλλά και των

αδελφών της τώρα πια, απέφερε καρπούς που τους επέτρεπαν τέτοιες για την εποχή πολυτέλειες.

Το ζευγάρι ξανάσμιξε με μεγάλο ενθουσιασμό κι εδώ κι έναν μήνα η Μάντη ένιωθε ότι είχε ερωτευτεί τον Χρήστο ξανά από την αρχή, αλλά με έναν τρόπο πολύ πιο δυνατό και διαφορετικό αυτή τη φορά. Γιατί πολύ σύντομα έγιναν κανονικό ζευγάρι και η κοπέλα τού πρόσφερε το κορμί της μαζί με την ψυχή της. Τώρα πια είχε δεθεί απόλυτα και ολοκληρωτικά μαζί του κι απλώς περίμενε τη στιγμή που θα το ανακοίνωναν στην οικογένειά της. Του είχε εμπιστοσύνη και περίμενε εκείνος να της πει πότε θα ήταν η κατάλληλη στιγμή. Στο μεταξύ ζούσαν τον έρωτά τους με κάθε ευκαιρία, που πλέον δεν ήταν και λίγες. Έπαιρναν το αυτοκίνητο της Μάντης και χάνονταν στις πιο απόμερες γωνιές του νησιού. Κολυμπούσαν παρέα στα κρυστάλλινα νερά του Μύρτου, έτρωγαν στα γραφικά ταβερνάκια της Σάμης κι έκαναν έρωτα τις νύχτες άλλοτε στις ερημικές παραλίες, άλλοτε στο αυτοκίνητο κι άλλοτε στο μαγαζί του Χρήστου. Η Μάντη ζούσε την απόλυτη ευτυχία, ζούσε στον παράδεισο.

Σήκωσε τα μάτια της και τον κοίταξε που στεκόταν στην απέναντι πλευρά του Ιερού, εκείνη των αντρών. Πήγαινε στην κυριακάτικη λειτουργία για χατίρι της· ο ίδιος δεν ήταν ποτέ της εκκλησίας. Αντάλλασσαν πύρινες κρυφές ματιές, μέχρι να τελειώσει το μυστήριο και να μπορέσουν να πιουν έναν καφέ παρέα στην πλατεία. Πολλές φορές πήγαιναν για μπάνιο μαζί με άλλους φίλους, για να μη δίνουν στόχο, αλλά πάντα στο τέλος ξεμοναχιάζονταν. Εκτός βέβαια κι αν ήταν μαζί τους ο Γιώργος και τους τη χαλούσε. Εκείνη την Κυριακή όμως, 9 του Αυγούστου, ο

αδελφός της δούλευε στον φούρνο το πρωί κι έτσι η Μάντη περίμενε με αδημονία το τέλος της Λειτουργίας για να βρεθεί και πάλι στην αγκαλιά του αγαπημένου της.

Τη στιγμή που ο πατήρ Αντώνιος σήκωσε το Άγιο Δισκοπότηρο κι ετοιμάστηκε να το ευλογήσει για να αρχίσει η Θεία Κοινωνία, ένας δυνατός θόρυβος ακούστηκε κάτω από τα πόδια τους και η γη άρχισε να τρέμει. Για δευτερόλεπτα όλοι έμειναν ακίνητοι μέχρι να καταλάβουν τι συμβαίνει, κοιτάχτηκαν μεταξύ τους τρομαγμένοι κι αμέσως μετά οι γυναίκες κυρίως άρχισαν να φωνάζουν πανικόβλητες: «Σεισμός, σεισμός, Παναγιά μου, βοήθα μας!». Για σχεδόν ένα ολόκληρο λεπτό που τους φάνηκε αιώνας, ένιωθαν το πάτωμα να χορεύει κι έβλεπαν τους πολυέλαιους να πηγαίνουν και να 'ρχονται λες και τους κουνούσε με μανία ένα άορατο χέρι. Εικονίσματα σωριάστηκαν στο δάπεδο και τα τζάμια τους έσπασαν με κρότο εκκωφαντικό, που μπλεγμένος με τα ουρλιαχτά των γυναικών ερχόταν σαν ένας ήχος απόκοσμο εφιαλτικός στ' αυτιά τους.

Η Μάντη πιάστηκε από το στασίδι μπροστά της και σχεδόν άκουγε την καρδιά της που χτυπούσε δυνατά μέσα στο στήθος της. Δίπλα της η μητέρα της σταυροκοπιόταν σιωπηλά, όπως και άλλες γυναίκες γύρω της. Κάποιοι είχαν ήδη ξεκινήσει να βγαίνουν προς τα έξω φωνάζοντας, δημιουργώντας ακόμα μεγαλύτερο πανικό. «Μείνετε αποκάθενε*!» φώναξε ο πατήρ Αντώνιος με όσο μεγαλύτερη ψυχραιμία μπορούσε. Κάποιοι τον άκουσαν και υπάκουσαν. Η Μάντη ένωσε το χέρι της μητέρας της

* Από κάτω.

να την τραβάει προς τα κάτω, μα ασυναίσθητα σήκωσε το κεφάλι της κι έψαξε να εντοπίσει τον Χρήστο. Τον είδε που προσπαθούσε να πάει προς την πόρτα, ενώ ταυτόχρονα την έψαχνε κι ο ίδιος. Όταν οι ματιές τους διασταυρώθηκαν, εκείνος σήκωσε το χέρι του και της έκανε νόημα να πάει κοντά του. Η Μάντη βρέθηκε σε δίλημμα, αλλά όχι για πολύ. Όσο ξαφνικά άρχισε το κακό, έτσι απότομα σταμάτησε.

Μέσα σε λίγα λεπτά, με τάξη αυτή τη φορά, η εκκλησία άδειασε κι ο κόσμος έμεινε στο προαύλιο να κουβεντιάζει για τη συμφορά που τους βρήκε. Ρωτούσαν ο ένας τον άλλον να μάθουν το επίκεντρο και την ένταση του σεισμού, να πληροφορηθούν για τυχόν ζημιές ή και τραυματίες. Ήταν ένας δυνατός σεισμός, 6,4 Ρίχτερ, με επίκεντρο τον Σταυρό της Ιθάκης. Έπληξε κυρίως τη Σάμη και τις κοντινές στην Ιθάκη περιοχές κι όχι τόσο το Αργοστόλι, που ακόμα στεκόταν στη θέση του με ελάχιστες καταστροφές. Ο κόσμος τρόμαξε πολύ κι αναστατώθηκε άλλη μια φορά αργότερα τη μέρα εκείνη με τον μετασεισμό που ακολούθησε. Κάποιοι φοβήθηκαν να μπουν στα σπίτια τους, κι ας μην είχαν πάθει σοβαρές ζημιές. Πέρασαν όλη τη μέρα στις πλατείες, στα καφενεία και στις αυλές, ανταλλάσσοντας όποια πληροφορία ερχόταν στα αυτιά τους.

Η Μάντη αναγκάστηκε να γυρίσει στο σπίτι με τη μητέρα της για να βεβαιωθούν πως όλα ήταν στη θέση τους και πως η οικογένεια δεν είχε πάθει καμιά ζημιά, τόσο στο σπίτι όσο και στον φούρνο. Ευτυχώς τίποτα σοβαρό δεν είχε συμβεί, μα ο φόβος είχε φωλιάσει στην καρδιά της κοπέλας. Δεν είχε ξαναζήσει ποτέ κάτι τέτοιο κι είχε τρο-

μάξει πάρα πολύ. Η κυρα-Τασούλα τής έδωσε σχεδόν με το ζόρι να πει ζαχαρόνερο γιατί από το σοκ είχε πανιάσει κι έτρεμε. Ήθελε να βρει τον Χρήστο, να μάθει και τα δικά του νέα, ανησυχούσε μην είχαν γίνει καταστροφές στο μαγαζί, μα δεν μπορούσε. Όλη η οικογένεια είχε μαζευτεί στο σπίτι και δεν έμεινε στιγμή μόνη της.

Τελικά τον είδε το ίδιο βράδυ στην πλατεία, όπου μαζεύτηκε όλη η παρέα. Δεν μπόρεσαν να πουν πολλά, γιατί ήταν και ο Γιώργος με τον Διονύση εκεί, μα τουλάχιστον πήρε τη διαβεβαίωσή του πως όλα ήταν καλά. Έκανε τον σταυρό της κι ευχαρίστησε τον Θεό, παρακαλώντας τον να σταματούσε το κακό εκεί και να γυρίσουν και πάλι στους ρυθμούς της κανονικής τους ζωής, που ήταν τόσο όμορφη μέχρι τη στιγμή εκείνη.

Μα ο Κύριος αυτή την προσευχή της Μάντης δυστυχώς δεν την άκουσε...

Η οικογένεια Μομφεράτου και κάμποσες άλλες οικογένειες δεν είχαν πληγεί ιδιαίτερα από τον σεισμό της Κυριακής, όμως δεν ίσχυε το ίδιο για όλα τα σπιτικά του νησιού, ακόμα και εκείνα του Αργοστολίου. Αν και ο σεισμός εκείνος είχε πλήξει περισσότερο το ανατολικό μέρος του νησιού, δεν ήταν λίγες οι καταστροφές και στην πρωτεύουσα. Ο μετασεισμός, λίγο μικρότερος σε ένταση, αποτέλειωσε τα παλιά σπίτια που είχαν υποστεί ζημιές. Αν κάποιος περιδιάβαζε σε όλη την πόλη, θα ανατρίχιαζε από το θέαμα που θα αντίκριζε· μπαλκόνια είχαν πέσει στον δρόμο, κεραμίδια και τούβλα αιωρούνταν από μισογκρεμισμένους τοίχους κι άλλα έφραζαν τον δρόμο, ατάκτως ερριμμένα μέσα στα σοκάκια.

Ο κόσμος παρέμενε στους δρόμους και στις πλατείες συγκεντρωμένος, γεμάτος θλίψη, με τον φόβο μόνιμο συνοδό, ζωγραφισμένο στα σκοτεινά και σφιγμένα πρόσωπα. Θλίψη για το κακό που είχε συμβεί και φόβο για το άγνωστο, το χειρότερο κακό που μπορεί να ερχόταν. Κουβέντιαζαν μεταξύ τους, παπαγαλίζοντας τα ίδια και τα ίδια, μιλώντας απλώς για να μιλήσουν κι όχι γιατί είχαν κάτι να πουν. Οι περισσότεροι πέρασαν όλη τη νύχτα στο ύπαιθρο, φοβούμενοι να μπουν στα σπίτια. Σε πολλές περιοχές είχε κοπεί το ηλεκτρικό και σχεδόν σε

όλο το νησί δεν υπήρχε πλέον τηλεφωνική επικοινωνία.

Την επόμενη μέρα, Δευτέρα, έφτασε στην Κεφαλλονιά ένας υπουργός της κυβέρνησης μαζί με το κλιμάκιό του, προκειμένου να επιβλέψουν την κατάσταση και να εκτιμήσουν τις ζημιές. Το γεγονός αποτέλεσε είδηση και οι Κεφαλλονίτες, εφησυχασμένοι πια εδώ και ένα ολόκληρο εικοσιτετράωρο από τα τσαλίμια της γης, είχαν βρει νέο θέμα συζήτησης στα πηγαδάκια τους. Μιλούσαν για υπουργούς, για ευθύνες, για την κυβέρνηση και την πολιτική γενικότερα. Στο λιμάνι της πόλης είχε αράξει το αρματαγωγό «Ρόδος», όπου μεταφέρονταν με τη βοήθεια στρατιωτών και προσκόπων οι τραυματίες από τον σεισμό, καθώς και οι ασθενείς του νοσοκομείου, του οποίου είχε διαταχτεί προληπτικά η εκκένωση, με προορισμό την Πάτρα. Άλλο σώμα προσκόπων έστηνε σκηνές στα προαύλια των σχολείων και του ορφανοτροφείου, για να στεγάσουν τους συμπολίτες τους εκείνους των οποίων τα σπίτια είχαν πληγεί ανεπανόρθωτα. Ωστόσο το βράδυ της Δευτέρας αρκετοί νησιώτες επέστρεψαν στα σπίτια τους και κοιμήθηκαν στα κρεβάτια τους, θεωρώντας πως το μεγάλο κακό είχε ήδη περάσει. Μεγάλο λάθος.

Τα ξημερώματα της Τρίτης, στις πέντε το πρωί, τα 6,8 Ρίχτερ του εγκέλαδου με επίκεντρο τη νοτιοανατολική Κεφαλλονιά αυτή τη φορά τούς πέταξαν και πάλι όλους στους δρόμους. Όσα σπίτια ήταν ετοιμόρροπα κατέρρευσαν. Οι καταστροφές ανυπολόγιστες, κι ανάμεσά τους πάμπολλοι τραυματίες, αλλά και νεκροί, κυρίως στην περιοχή του Ελειού και των Πρόννων. Η γη δεν έλεγε να σταματήσει να τρέμει – στη διάρκεια της μέρας τουλάχιστον δέκα μετασεισμοί ήρθαν να ολοκληρώσουν το καταστρο-

φικό έργο του θηρίου αυτού που ονομάζεται εγκέλαδος. Ο κόσμος πια ήταν για τα καλά πανικοβλημένος. Μέσα σε τρεις μέρες η ζωή τους είχε έρθει τα πάνω κάτω και τίποτα δεν ήταν πια το ίδιο. Ούτε μέσα τους, ούτε έξω τους, ούτε στη συμπεριφορά τους. Ο φόβος τούς θόλωσε. Ο πόνος για το βίος τους που καταστράφηκε τους αγρίεψε, και πολλές φορές στρέφονταν ο ένας εναντίον του άλλου.

Το φως της μέρας της 11ης Αυγούστου στο Αργοστόλι αποκάλυψε μια πολιτεία μισοσαρβαλιασμένη. Μέγα-ρα και σπίτια με τεράστιες ρωγμές, άλλα μισοδιαλυμένα με τα μπαλκόνια τους να χάσκουν σαν λαβωμένα ζώα, ήταν η εικόνα που έβλεπες παντού τριγύρω. Μπάζα στους δρόμους, δέντρα ξεριζωμένα, σοκάκια έρημα από ανθρώπους, γειτονιές ολάκερες εγκαταλειμμένες. Μια ατμόσφαιρα θολή, αχαρακτήριστη, ποτισμένη από τον φόβο για το τι χειρότερο μπορούσε να τους εύρει. Μόνο ο ασύρματος λειτουργούσε στην πλατεία κι από κει προσπαθούσαν όλοι να μάθουν τα νέα του νησιού και να εκτιμήσουν την κατάσταση, πράγμα αδύνατον να συμβεί μέσα σε λίγες ώρες.

«Η εκκλησιά έχει μεγάλες αβαρίες*! Ο παπα-Αντώνης θέλει να σώσει τις εικόνες μα δεν τον αφήνουν οι στρατιώτες να πλησιάσει. Είναι επικίνδυνο, λένε, κι έχουν δίκιο. Ακοπανιά** μπορεί να μελιδιαστεί*** συθέμελα!»

Ο κυρ Δημοσθένης Μομφεράτος, ο πατέρας της Μά-

* Ζημιές.

** Από στιγμή σε στιγμή.

*** Γκρεμιστεί.

ντης, μπήκε στην αυλή του σπιτιού λαχανιασμένος και σωριάστηκε εξαντλημένος σε μια καρέκλα κάτω από τον μεγάλο πλάτανο. Από τα ξημερώματα, με το που φώτισε ο Θεός την αποφράδα εκείνη μέρα, είχε πάρει τους δρόμους, αφού πρώτα βεβαιώθηκε πως όλοι στην οικογένειά του ήταν σώοι κι αβλαβείς. Πρόλαβαν και πετάχτηκαν από τα κρεβάτια τους, και παρολο που με δυσκολία κατέβηκαν τα σκαλιά από τον πάνω όροφο όπου βρίσκονταν οι κρεβατοκάμαρές τους, βγήκαν όλοι στην αυλή χωρίς να χτυπήσει κανείς. Σοβάδες έφυγαν από τους τοίχους, η μάντρα πίσω από το σπίτι σωριάστηκε στο έδαφος σαν να ήταν φτιαγμένη από τραπουλόχαρτα κι όλα τα πιατικά και τα γυαλικά του σπιτιού βρέθηκαν σπασμένα στο πάτωμα. Η μεγάλη βιβλιοθήκη έφυγε δυο μέτρα από τη θέση της, τα ντουλάπια της κουζίνας ξεκόλλησαν από τον τοίχο και μαζί με τα πλακάκια έγιναν όλα ένα κουβάρι, φράζοντας την είσοδο στο δωμάτιο αυτό.

Οι άντρες της οικογένειας βοήθησαν τις γυναίκες να βγουν αλώβητες από αυτόν τον πανζουρλισμό, και τώρα πια εκείνο που είχε ζήσει η Μάντη δυο μέρες νωρίτερα της φαινόταν ένα τίποτα μπροστά σε αυτό που ζούσε τη μέρα εκείνη. Έκλαιγε διαρκώς, έτρεμε σαν το ψάρι, και μάλιστα ο μικρότερος από τα αδέρφια της, ο Διονύσης, μόλις έναν χρόνο μεγαλύτερός της, αναγκάστηκε να τη χαστουκίσει για να πάψει να ουρλιάζει, ακόμα και αρκετά δευτερόλεπτα μετά που είχε σταματήσει ο σεισμός. Όλο το πρωινό έμεινε έτσι σοκαρισμένη στην αυλή του σπιτιού, παρέα με τη μητέρα της, δεν είχε κουράγιο ούτε μέχρι την πλατεία να πάει. Έλπιζε ο Χρήστος να ερχόταν από κει για να τον δει και να σιγουρευτεί πως ήταν καλά.

Η σκέψη πως μπορεί να είχε πάθει κάποιο κακό της είχε μαρμαρώσει τα πόδια, της είχε κλέψει τη μιλιά και την είχε καταστήσει ανίκανη να κουνηθεί από τη θέση της.

Τα αδέρφια της μαζί με τον πατέρα τους έτρεξαν στον φούρνο, όπου διαπίστωσαν πως κι εκεί είχαν γίνει μεγάλες ζημιές. Οι τζαμαρίες είχαν σπάσει, αφήνοντας εκτεθειμένο το εμπόρευμα στα χέρια των επιτήδειων. Τα δυο αγόρια έμειναν εκεί κοντά για να προφυλάξουν την περιουσία τους από το πλιάτσικο, ενώ σχετικά σύντομα ήρθε και η χωροφυλακή και τους βοήθησε να δέσουν μεγάλα πανιά ολόγυρα για να μη μείνει ο φούρνος εκτεθειμένος. Μέσα δεν τολμούσε να μπει κανείς, όσο συνεχίζονταν οι μετασεισμοί. Στη συνέχεια ο κυρ Δημοσθένης κατέβηκε στην πλατεία για να ενημερωθεί για τις καταστροφές που είχαν γίνει στην πόλη τους.

«Ο Θεός να μας φυλάει κι ο Άγιος Γεράσιμος που γιορτάζει σε λίγες μέρες, μεγάλη η χάρη Του!» είπε η κυρα-Τασούλα κι έκανε τον σταυρό της.

«Η μικρή δε συνήλθε ακόμα; Της έδωσες να φάει κάτι;» ρώτησε ο πατέρας βλέποντας την κόρη του σ' αυτή την κατάσταση. Σαν τρομαγμένο κουτάβι καθόταν σε μια γωνιά με τα μάτια ορθάνοιχτα, χωρίς να βγάζει μιλιά.

«Δεν τρώει ούτε μπουκούνι! Σκιάζεται συνεχώς! Να φέρεις τον γιατρό, αφέντη μου, φοβούμαι που τηνε βλέπω έτσι!» είπε η κυρα-Τασούλα σιγανά, αλλά με φανερή ανησυχία.

«Δεν έχει τίποτα, θα της περάσει! Είμαστε όλοι καλά, αυτό μετράει. Εδώ άλλοι άνθρωποι έχασαν τους δικούς τους κι ολάκερο το βιος τους, θα μιλήσουμε κι εμείς; Να, η κυρα-Μαριγώ η Νικόλαινα, του Νικόλα του Δρακάτου η

γυναίκα, του Χρηστάκη η μάνα, μπρε! Της έπεσε αηπά-
νου* της όλο το ατσούπι** εκεί όπου κοιμόταν στην αυλή
και πάει καλιά της***! Κοιμηθήκαν όξω για καλύτερα και να
τι έγινε! Άσε σου λέω, την είδα που την έβγαζαν πριν από
λίγο, πατέρας και γιος ερείπια σωστά, πιότερο κι από τα
ερείπια του σπιτιού τους...»

Η στριγκλιά της Μάντης έσκισε την ησυχία της αυλής
και της γειτονιάς τους ολόκληρης και τους έκανε να ανα-
τριχιάσουν σύγκορμοι. Η κυρα-Τασούλα, που κατάλαβε
τον πόνο της κόρης της, έτρεξε και την πήρε στην αγκα-
λιά της, αφήνοντας τον κυρ Δημοσθένη απορημένο.

«Πρέπει να τρέξω κοντά του δελέγκου****! Με χρειάζε-
ται!» ψέλλισε η κοπέλα μέσα στους λυγμούς της, μα η μά-
να της την κράτησε στη θέση της.

«Άφηκέ τους τώρα, έχουνε τον πόνο τους. Πρέπει να
μείνουμε εδεπά***** εμείς, δεν ακούς τι γίνεται εκεί όξω; Θα
πω του Τζώρτζη να τον εύρει και να τονε φέρει, μη σκιά-
ζεσαι. Θα έχεις την ευκαιρία να τον συλλυπηθείς και να
τον παρηγορήσεις, μα είναι φρέσκο ακόμα, κάνε υπομο-
νή. Σώπασε, κόρη μου, πέρασε το κακό, μολαίμησε***** κι
όλα θα γίνουν».

Αυτά της έλεγε και την κουνούσε πέρα δώθε μέσα στην
αγκαλιά της όπως τότε που ήταν μωρό. Λόγια παρηγο-
ριάς που λέει πάντα ο πιο δυνατός στον αδύναμο, ακό-

* Πάνω.

** Τοίχος.

*** Σκοτώθηκε.

**** Γρήγορα.

***** Εδώ.

***** Ηρέμησε.

μα κι αν δεν τα πιστεύει. Γιατί και η ίδια η κυρα-Τασούλα ήταν τρομοκρατημένη, βλέποντας το μέγεθος της καταστροφής που τους είχε βρει ξαφνικά. Κι ακόμα δεν είχαν ενημέρωση για όλους τους συγγενείς τους στο νησί. Ποιος ξέρει ποιο άλλο κακό μαντάτο τούς περίμενε.

Κοιμήθηκαν όλοι στην αυλή, όσο κοιμήθηκαν δηλαδή, το βράδυ εκείνης της Τρίτης. Καταμεσής στην αυλή, που ευτυχώς ήταν μεγάλη, μακριά από τοίχους και μάντρες. Η γη ησύχασε, σαν να κουράστηκε κι αυτή κι ήθελε να ξαποστάσει. Μια απόκοσμη, αφύσικη σιωπή επικράτησε όλη τη νύχτα. Ούτε τα σκυλιά δεν αλυχτούσαν πια, σαν να είχαν υποταχτεί στη μοίρα τους και στα όσα όριζε η φύση. Ένα αίσθημα παράξενης αναμονής, φόβου και απόγνωσης είχε φωλιάσει σε κάθε ζωή. Ο Χρήστος δε φάνηκε πουθενά κι ούτε ο Γιώργος είχε νέα του. Τα παιδιά πέρασαν από το σπίτι και έφεραν φαγητό για όλους από το μαγειρείο που είχε στηθεί στην πλατεία από εθελόντριες γυναίκες, με τρόφιμα που είχαν συγκεντρωθεί από τον στρατό και τις δημόσιες υπηρεσίες. Τη νύχτα όμως την πέρασαν έξω από τον φούρνο, χωρίς να κλείσουν μάτι οι ίδιοι.

Το επόμενο πρωί της Τετάρτης 12 Αυγούστου, γιορτή του Αγίου Σπυριδώνα των Κερκυραίων, ο κόσμος εξακολουθούσε να βρίσκεται μαζεμένος σε πλατείες και προαύλια κτιρίων, μετρώντας ο καθένας τις πληγές του. Ο υπουργός παρέμενε στο νησί, ενώ ενισχύσεις της Χωροφυλακής είχαν φτάσει από την Αθήνα με το πλοίο της γραμμής «Τόγιας». Κάθε επικοινωνία παρέμενε κομμένη και οι πληροφορίες κυκλοφορούσαν μόνο από στόμα σε στόμα. Ειδικά κλιμάκια του νησιού επιθεωρούσαν τα μι-

σογκρεμισμένα κτίρια και τα χαρακτήριζαν κατάλληλα ή ακατάλληλα, ανάλογα με τη σοβαρότητα της ζημιάς. Όταν έφτασαν στον φούρνο του Μομφεράτου, δεν τους πήρε πολλή ώρα για να κρίνουν το κτίριο ακατάλληλο και άρα κατεδαφιστέο. Τα δυο αγόρια της οικογένειας κοιτάχτηκαν ανήσυχα. Φοβήθηκαν για την αντίδραση του πατέρα τους που θα έβλεπε τον κόπο μιας ολόκληρης ζωής να χάνεται για πάντα τόσο ξαφνικά και τόσο άδικα.

«Θα το ξαναχτίσουμε, πατέρα! Θα δοθούν αποζημιώσεις, το είπε ο ίδιος ο υπουργός, το άκουσα με τ' αυτιά μου!» του είπε ο Τζώρτζης αγκαλιάζοντάς τον από τους ώμους, όταν οι επιθεωρητές απομακρύνθηκαν.

«Αντίο μαρτσέλλο*...» ψέλλισε εκείνος και σκούπισε νευριασμένα με την ανάστροφη του χεριού του ένα θρασύτατο δάκρυ που τόλμησε να ξεφύγει από τα μάτια του.

«Δε θα το βάλουμε κάτω! Θα παλέψουμε και θα μαϊνάρουμε**! Είμαστε όλοι γεροί, αυτό μετράει, έτσι δεν έλεγες;» του είπε με πείσμα ο άλλος του γιος, ο Διονύσης.

Ο ηλικιωμένος άντρας κούνησε το κεφάλι του καταφατικά, μα δε μίλησε, από φόβο μην τον πνίξει η συγκίνηση. Ένιωθε θυμό, μα και περηφάνια για τα παιδιά του, που δεν έχαναν το κουράγιο τους κι είχαν γίνει άντρες σωστοί. Τους αγκάλιασε και τους δυο, τους χτύπησε στην πλάτη και παραμερίζοντας το πανί έκανε να μπει στον μισογκρεμισμένο φούρνο.

«Πού πας, πατέρα, εδεκεί μέσα; Δεν άκουσες τι είπαν οι άνθρωποι; Είναι επικίνδυνο!» του φώναξε έντρομος ο

* Φέξε μου και γλίστρησα.

** Θα τα καταφέρουμε.

Τζώρτζης. Προσπάθησε να τον κρατήσει απ' το χέρι, αλλά ο κυρ Δημοσθένης τού ξέφυγε.

«Εδεκεί μέσα έχει ψωμί! Και παξιμάδια και κουλούρια! Όλο και κάτι θα έχει σωθεί, θα τα αμπαντονάρουμε*; Ο κόσμος πεινάει στο νησί, κι όσο περνάνε οι μέρες, οι χρείες** θα είναι μεγαλύτερες. Έχουμε και τις γυναίκες να φροντίσουμε, τι θα τρώνε; Ως πότε θα μας ταΐζει η πολιτεία; Θα μπω να βγάλω όξω το αλεύρι, το σάρι, ό,τι άλλο μπορέσω. Μείνετε εδεπά εσείς!» τους φώναξε και χάθηκε από τα μάτια τους πίσω από το παραπέτασμα που είχαν πλέον για πόρτα.

Έκαναν να τον ακολουθήσουν κι ας τους το απαγόρευσε. Ενδεχομένως θα το είχαν κάνει αν προλάβαιναν. Μα ήταν εκείνη η στιγμή που το κτήνος αποφάσισε να δώσει τη χαριστική βολή στο νησί.

Έντεκα και είκοσι τέσσερα λεπτά προ μεσημβρίας. Τους χτύπησε με 7,2 Ρίχτερ, ισοπεδώνοντας τα πάντα. Όχι μόνο τα μισογκρεμισμένα κτίρια, όπως ήταν ο φούρνος της οικογένειας, μα κι εκείνα που ακόμα στέκονταν ολόρθα. Μέγαρα, κτίρια αιώνων, η βιβλιοθήκη, το δημαρχείο, τα σχολεία, το νοσοκομείο, οι γέφυρες, τα σπίτια, τα πάντα σωριάστηκαν στο έδαφος μέσα σε έναν εκκωφαντικό θόρυβο, μέσα σε ένα απέραντο σύννεφο από σκόνη κόκκινη και άσπρη, αφού τα περισσότερα σπίτια ήταν χτισμένα από κοκκινοπήλι και ασβέστη.

Όλο το έδαφος τρανταζόταν σ' έναν τρομερό χορό όπου παρέσυρε τα πάντα καταγής, κτίρια και ανθρώ-

* Εγκαταλείψουμε.

** Ανάγκες.

πους, που ήταν αδύνατον να κρατήσουν την ισορροπία τους και να παραμείνουν όρθιοι. Οι δρόμοι σκίζονταν με ανατριχιαστικούς τριγμούς, τα βράχια των βουνών καταρακούσαν στη θάλασσα με δαιμονισμένη ταχύτητα, τα δέντρα ξεριζώνονταν από τη θέση τους κι έσκαγαν με πάταγο πάνω σε σπίτια, σε δρόμους, σε ανθρώπους. Τα πάντα ανέβαιναν και κατέβαιναν μέσα σε ένα εφιαλτικό σκηνικό τρόμου που ξεπερνούσε και την πιο νοσηρή φαντασία. Μέσα σε τριάντα δευτερόλεπτα σχεδόν ένα ολόκληρο νησί, μα περισσότερο το ίδιο το Αργοστόλι, έπαψε να υπάρχει, αλλάζοντας μορφή μια για πάντα.

Και μετά όλα ησύχασαν. Νεκρική σιγή επικράτησε στην πόλη, που βρέθηκε σε μια κατάσταση σχεδόν ανυπαρξίας. Μια παράξενη σιωπή κι ένα σκοτάδι, όπου δεν μπορούσες να διακρίνεις απολύτως τίποτα. Αρκετά δευτερόλεπτα μετά – κανείς δεν ξέρει να πει πόσο κράτησε αυτός ο χρόνος–, κι αφού πέρασε ο μπουχός που 'χε φράξει τον λαιμό, την όραση και το στήθος των επιζώντων, τότε μόνο μπορούσες να αρχίσεις να αντιλαμβάνεσαι μέσα στο σύθαμπο την καταστροφή. Την απόλυτη καταστροφή, το απέραντο τίποτα. Δεν υπήρχε πια το Αργοστόλι. Δεν υπήρχε χρόνος, δεν υπήρχαν αισθήσεις, δεν υπήρχε ζωή. Δεν ακουγόταν τίποτα, κι αν κάτι ακουγόταν, έμοιαζε να ερχόταν από κάποιον άλλο κόσμο μακρινό, ανάμεσα στη ζωή και στον θάνατο.

Πέρασαν μερικά λεπτά ώσπου να συνέλθει ο Γιώργος, να σηκωθεί από χάρω όπου βρέθηκε πεσμένος και να συνειδητοποιήσει την τραγικότητα της κατάστασης. Κάποιες ανθρώπινες σκιές στο βάθος φώναζαν ονόματα, αλλά στ' αυτιά του οι φωνές έφταναν σαν ψίθυροι. Άκου-

σε τον Διονύση κι αμέσως τον είδε να στέκεται λίγα μέτρα παραπέρα, μα τρόμαξε να τον γνωρίσει γιατί ήταν άσπρος σαν φάντασμα, καλυμμένος από σκόνη. Κοίταζε προς τη μεριά όπου κάποτε στεκόταν ο φούρνος τους και ούρλιαζε «πατέρα, πατέρα!».

Σαν κεραυνός τον χτύπησε τον Τζώρτζη η πραγματικότητα. Το καμάρι του πατέρα τους, το ίδιο το δημιουργημά του, έμελλε να γίνει ο τάφος του και να τον καταπιεί. Δεν υπήρχε καμία πιθανότητα να τον έβγαζαν ζωντανό από κει μέσα. Ένας σωρός από πέτρες, ξύλα, τούβλα και μπάζα τον χώριζαν πλέον από τους δικούς του ανθρώπους κι από την ίδια τη ζωή.

Ο Γιώργος πλησίασε τον Διονύση, ο οποίος έσκαβε με τα χέρια του τα μπάζα, ματώνοντάς τα, φωνάζοντας συνεχώς τον πατέρα τους με λυγμούς και ουρλιαχτά. Τον τράβηξε δυνατά από τους ώμους, κλαίγοντας κι ο ίδιος, και τον έσφιξε μέσα στα χέρια του. Ο μικροκαμωμένος Διονύσης δεν κατάφερε να αντισταθεί στον γεροδεμένο αδελφό του.

«Πάει καλιά του*, αδελφέ μου, λείψε τον**. Δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα εδεπά. Βάστα*** και πάμε στο σπίτι να βρούμε τη μάνα και την αδελφή μας. Εκείνες μας χρειάζονται!» του είπε αυστηρά και σχεδόν τον έσυρε μακριά προς τον δρόμο, ή καλύτερα προς εκείνο το σημείο όπου πριν από λίγα λεπτά ήταν δρόμος.

Μια απόσταση δέκα λεπτών, όσο απείχε το σπίτι τους

* Είναι χαμένος.

** Άσ' τον.

*** Κάνε κουράγιο.

από τον φούρνο, τους πήρε μία ώρα να τη διανύσουν. Παντού συναντούσαν εμπόδια που τους έφραζαν το πέραςμα, τα χαλάσματα ήταν ολούθε πλέον. Η πόλη είχε αλλάξει μορφή και τους αποπροσανατόλιζε, δεν ήξεραν προς τα πού να πάνε. Αντάμωναν με γνωστούς τους που αναγνώριζαν μόνο από τη φωνή, γιατί τα πρόσωπα ήταν καλυμμένα με σκόνη που είχε κολλήσει πάνω στον ιδρώτα και το αίμα τους. Βογκητά και μοιρολόγια ακούγονταν σε όλη την αγωνιώδη πορεία τους προς το σπίτι. Τι θα αντίκριζαν φτάνοντας εκεί; Θα έβρισκαν τις γυναίκες ζωντανές ή θαμμένες κι αυτές όπως τον πατέρα τους;

Ο ήλιος είχε εξαφανιστεί από τον ουρανό της Κεφαλονιάς. Σαν να είχε χάσει την τροχιά του, δεν κατάφερε να περάσει το φως του μέσα από τον αλαλαγμό και τη σκόνη. Τα μάτια τους έτσουζαν κι έτρεχαν δάκρυα συνεχώς. Οι ανάσες τους πνίγονταν κι έκαιγαν τα σωθικά τους. Μα συνέχιζαν να προχωρούν, προσπαθώντας να μην κοιτάζουν το χάος γύρω τους και να αντιστέκονται στις γεμάτες οδύνη εκκλήσεις των συμπολιτών τους για βοήθεια, προκειμένου να μην καθυστερήσουν. Όταν επιτέλους έφτασαν στο άλλοτε σπίτι τους, αντίκρισαν και πάλι μόνο χαλάσματα και καταστροφή. Όλα επίπεδα, τίποτα στη θέση του. Άρχισαν να φωνάζουν απεγνωσμένοι τη μάνα και την αδελφή τους.

Πρώτα ένιωσαν τα χέρια τους πάνω τους και μετά τις είδαν. Ήταν εκεί, ήταν ζωντανές και δόξασαν τον Θεό γι' αυτό. Μα τώρα έπρεπε να τους μεταφέρουν το μαντάτο κι αυτό ήταν πολύ σκληρό. Κοιτούσαν ο ένας τον άλλον και δε μιλούσαν, δεν απαντούσαν στην ίδια ερώτηση που τους βομβάρδιζε τότε από τα χείλη της κυρα-Τα-

σούλας και πότε από τα χείλη της αδελφής τους: «Πού είναι ο πατέρας;».

Η μάνα κατάλαβε. Η απάντηση που δεν ερχόταν τη διαβεβαίωσε πως αυτό που φοβόταν είχε συμβεί. Το είχε διαισθανθεί από νωρίς. Τον ήξερε τον άντρα της. Ήταν σκληρός φαινομενικά, αλλά η καρδιά του ήταν σαν μικρού παιδιού. Ήταν σίγουρη πως θα έμπαινε στον φούρνο να μαζέψει όσα φαγώσιμα μπορούσε για να βοηθήσει τόσο την οικογένειά του όσο και τους συμπολίτες του. Αυτός ήταν ο Δημοσθένης, ο σύντροφος της ζωής της, ο πατέρας των παιδιών της, η κολόνα του σπιτιού και του μαγαζιού τους, που τώρα είχε γκρεμιστεί μια για πάντα.

Έπεσε στα γόνατα κι άρχισε να κλαίει με λυγμούς, χτυπώντας με τα χέρια της μια το χώμα και μια το κεφάλι της. Η Μάντη την κοιτούσε με έκπληξη και απορία, αρνούμενη να πιστέψει αυτό που μαρτυρούσαν τα σημάδια. Ο χρόνος έδειχνε να κυλά σαδιστικά αργά, σαν ταινία τρόμου σε αργή κίνηση. Γιατί συνέβαιναν όλα αυτά; Πότε θα τελείωνε αυτός ο εφιάλτης να ξυπνήσει επιτέλους κι όλα να είναι όπως πριν;

«Πού είναι ο πατέρας;» επανέλαβε και πάλι, με μια φωνή αδύναμη, ξεψυχισμένη, με το βλέμμα στο κενό, να κοιτάει χωρίς να βλέπει. Ο Γιώργος την αγκάλιασε από τους ώμους, της έσφιξε το μπράτσο και της είπε αυτό που αρνούνταν να πιστέψει.

«Είχε μπει μέσα στον φούρνο την ώρα που έγινε ο σεισμός... Καταπλακώθηκε από τα χαλάσματα... Τίποτα δεν έμεινε όρθιο, αδελφή μου, νιέντε... Όλα νέτα*...» Λυγμοί

* Τελειωμένα.

τράνταξαν και το δικό του στήθος κι ενώθηκαν με εκείνους της μάνας και του αδελφού τους του Διονύση, που προσπαθούσε να σηκώσει την κυρα-Τασούλα από χάμω, ανίκανος όμως στην ουσία να της προσφέρει οποιαδήποτε παρηγοριά.

Η Μάντη εξακολουθούσε να τους κοιτά όλους σαν χαμένη, με τα μάγουλά της στεγνά από δάκρυα. Ποιοι ήταν αυτοί οι άνθρωποι; Γιατί έκαναν έτσι; Πού ήταν η πραγματική οικογένειά της με τα γέλια και τις χαρές τους; Πότε θα ερχόταν ο Χρήστος, ο αγαπημένος της, να τη ζητήσει από τον πατέρα της και να συνεχίσουν τη ζωή τους όπως την ονειρεύτηκαν; Έπρεπε να γυρίσει ο πατέρας της από τον φούρνο, έπρεπε να είναι εκεί για να τη συνοδεύσει νύφη στην εκκλησιά. Ο πατήρ Αντώνιος, ο παπάς που την είχε βαφτίσει, θα ήταν εκείνος που θα τη στεφάνωνε πριν βγει στη σύνταξη. Της το είχε υποσχεθεί άλλωστε. Θα ερχόταν όλο το νησί στον γάμο τους και οι συγγενείς της από την Αθήνα. Θα ήταν το γεγονός της χρονιάς, η μεγάλη της στιγμή, αυτό που ονειρευόταν από μικρό κοριτσάκι. Χαμογέλασε καθώς σκεφτόταν αυτά και καθόλου δεν κατάλαβε γιατί ο αδελφός της την κουνούσε πέρα δώθε και της φώναζε.

«Μάντη! Σύνελθε, τζόγια μου*! Είναι αλήθεια, τα χάσαμε όλα! Χάσαμε και τον πατέρα μας, αυτή είναι η βεριτά**, ξύπνα, κλάψε, φώναξε!»

Όχι βέβαια. Δεν ήταν η αλήθεια. Ένα φρικτό όνειρο ήταν που θα τελείωνε σύντομα. Έπρεπε όμως να ξανα-

* Χαρά μου.

** Αλήθεια.

κοιμηθεί για να ξυπνήσει και να μην υπάρχει τίποτε από αυτά τα παράλογα γύρω της. Έκλεισε τα μάτια της κι έπεσε σε έναν λυτρωτικό λήθαργο.

«Λιποθύμησε!» φώναξε ο Γιώργος καθώς η κοπέλα αφηνόταν με όλο της το βάρος στα χέρια του. Τότε μόνο η κυρα-Τασούλα σηκώθηκε κι έτρεξε κοντά της. Πήρε λίγο νερό από μια γούρνα εκεί κοντά κι άρχισε να της βρέχει το πρόσωπο και να της μιλά. Το ένστικτο της μάνας είχε υπερισχύσει του πόνου για τον χαμό του άντρα της. Έπειτα από λίγο η Μάντη έδειξε να συνέρχεται, μα εξακολουθούσε να είναι χαμένη στον δικό της κόσμο. Η κυρα-Τασούλα τής έχωσε στο στόμα μια καραμέλα που είχε στην τσέπη της και γύρισε προς τ' αγόρια της.

«Πάμε να φύγουμε αλάργου*! Μπορεί να μην ήταν ο τελευταίος! Θ' ανοίξει η γης και θα μας καταπιεί όλους! Πάμε εδεκεί όπου μαζεύεται ο κόσμος, θα έρθουν και ντοτόροι**, θέλω να δουν το κορίτσι μας!» σχεδόν τους διέταξε κι άρχισαν όλοι μαζί, με τη Μάντη πάντα υποβασταζόμενη από τον Γιώργο, να ανηφορίζουν τον δρόμο, μαζί με άλλους ανθρώπους. Έφτασαν σε ένα ξέφωτο, αρκετά ψηλά, όπου πράγματι είχαν συγκεντρωθεί πολλοί άνθρωποι. Οι περισσότεροι είχαν κοντά τους και φρόντιζαν κάποιον τραυματία, ενώ βογκητά και κλάματα ακούγονταν από παντού. Εκεί ήταν οι φτωχοί της πόλης, εκεί και οι πλούσιοι και οι ευγενείς της Κεφαλονιάς, εκεί και οι κρατούμενοι των φυλακών. Ο σεισμός δεν είχε ισοπεδώσει μόνο τα σπίτια τους, αλλά και τις κοινωνικές δια-

* Μακριά από δω.

** Γιατροί.

κρίσεις. Τώρα κάτω από το μάτι του Θεού και στο έλεός Του ήταν όλοι ίσοι.

Έπειτα από λίγο είδαν στρατιώτες να τους πλησιάζουν, κρατώντας στα χέρια κουβέρτες, μπουκάλια με νερό και σακούλες με τρόφιμα. Κανένας δεν κουνήθηκε από τη θέση του, κανένας δεν έτρεξε να προλάβει να πάρει το μεριδίό του. Οι άνθρωποι ήταν παγωμένοι, το ένστικτό τους για επιβίωση είχε νεκρωθεί από το σοκ. Οι στρατιώτες περνούσαν ανάμεσά τους κι άφηναν τη βοήθεια κοντά σε κάθε οικογένεια, σε κάθε πηγαδάκι. Σύντομα, γιατροί και νοσοκόμες ανέλαβαν καθήκοντα κι άρχισαν να φροντίζουν τους τραυματίες. Η κυρα-Τασούλα έπιασε έναν γιατρό και του μίλησε για την κόρη της και την παράξενη συμπεριφορά της. Εκείνος την καθησύχασε εξηγώντας της πως ήταν από το σοκ, τη διαβεβαίωσε πως θα συνερχόταν γρήγορα και της έδωσε ένα ηρεμιστικό για να κοιμηθεί το κορίτσι και να ξεκουράσει το ταραγμένο της μυαλό.

Όταν ύστερα από πολλή ώρα ο ήλιος κατάφερε να περάσει τις αχτίδες του κάτω στο νησί, ο Γιώργος πήγε μέχρι την άκρη του λόφου και κοίταξε το Αργοστόλι από ψηλά. Ευχήθηκε στη στιγμή να μην το είχε κάνει. Αυτό που αντίκρισε του έσκισε την καρδιά στα δύο. Ερείπια παντού, βομβαρδισμένη πόλη. Πόσο παράλογη μπορούσε να γίνει η φύση, πόσο σκληρή και ανελέητη... Και πόσο ανήμποροι οι άνθρωποι να τα βάλουν μαζί της...

«Τζώρτζη! Τζώρτζη!» Γύρισε το κεφάλι του και είδε τον φίλο του τον Χρήστο να τρέχει προς το μέρος του. Οι δυο νέοι αγκαλιάστηκαν σφιχτά, όπως δεν το είχαν κάνει ποτέ στα τόσα χρόνια της φιλίας τους.

«Έμαθα για τη μάνα σου, φίλε μου, λυπάμαι πολύ. Χά-

σαμε κι εμείς τον πατέρα σήμερα, τον καταπλάκωσε ο φούρνος! Τι κακό μάς βρήκε, γιατί μας τιμώρησε εδέτσι* ο Μεγαλοδύναμος, μου λες;» είπε ο Γιώργος μην μπορώντας πια να συγκρατήσει τα δάκρυά του.

«Δεν ξέρω, Τζώρτζη, δεν ξέρω! Τα έχω νέτα**! Κάθε οικογένεια που συναντώ απ' όσους ήξερα θρηνεί κι από έναν τουλάχιστον πεθαμένο. Διαλυθήκαμε, είμαστε χαμένοι, νέτοι. Δεν έχουμε ούτε σπίτια, ούτε δουλειές, ούτε ρούχα ν' αλλάξουμε, νιέντε! Τι θ' απογίνουμε, κανείνε*** δεν ξέρει. Ο πατέρας μου τα έχει χάσει από χθες που σκοτώθηκε η μάνα και σήμερα με τούτο το κακό ήρθε και βουρλίστηκε****. Δεν ξέρω τι να κάνω, φίλε μου, ειλικρινά, δεν ξέρω πώς θα βαστήξω...»

«Τι να σου πω, μπρε Χρήστο, κουράγιο! Κι εμάς η αδελφή μας έχει αγγελοκρουστεί***** και την έχουμε με ηρεμιστικά! Είναι βαρύ το πλήγμα για να το βαστάξει ο νους του ανθρώπου, μη νομίζεις. Πρέπει όμως εμείς να μείνουμε δυνατοί, να είμαστε ψύχραιμοι να βοηθήσουμε τους ανθρώπους μας, έτσι δεν είναι;» Ο Χρήστος κούνησε το κεφάλι του καταφατικά κι η πονεμένη του ματιά απλώθηκε πάνω από τη λαβωμένη πόλη στο βάθος.

«Θες να έρθεις μαζί μου; Πάμε εδεκεί που είναι ο Διονύσης με τη Μάντη και τη μάνα μας συγκάρτσελοι*****; Θα χαρούν να σε δουν! Η Μάντη πρέπει να έχει ζυπνήσει τώ-

* Έτσι.

** Χαμένα.

*** Κανείς.

**** Τρελάθηκε.

***** Έχει πάθει σοκ.

***** Όλοι μαζί.

ρα, θα της κάνει καλό να δει έναν φίλο, τι λες;» του πρότεινε ο Γιώργος ενώ ήδη ξεκίνησε να προχωρά, σίγουρος πως ο Χρήστος θα δεχόταν και θα τον ακολουθούσε.

Όμως ο Χρήστος κοντοστάθηκε, δίστασε.

«Μπα... Άφηκέ το καλύτερα, ρε φίλε, πήγαινε εσύ στη φαμίλια σου να πάω κι εγώ να δω πώς είναι ο πατέρας μου. Τον έχω αφήσει παρακάτω σε κάτι συγγενείς της μάνας μου. Θέλω να βρω και τον δέσποτα να μιλήσουμε για την κηδεία. Ποια κηδεία θα μου πεις τώρα... εδώ δεν έχουμε εκκλησία πια! Τέλος πάντων, πήγαινε, θα σε βρω αμά*...»

Ο Γιώργος είδε τον φίλο του ν' απομακρύνεται και σφίχτηκε το στομάχι του. Λες και ήξερε μέσα του πως δε θα τον ξανάβλεπε παρά αρκετά χρόνια αργότερα...

* Μετά.

Αργοστόλι 1953

Ο καταστροφικός σεισμός αναγκάζει τη Μάντη και τον Χρήστο, που αγαπιούνται από παιδιά, να πάρουν δρόμους χωριστούς, αφού εκείνος φεύγει με τον πατέρα του για τη Γερμανία. Έπειτα από μερικά χρόνια ο Χρήστος επιστρέφει και οι δυο νέοι παντρεύονται, πραγματοποιώντας το όνειρό τους.

Η Μάντη όμως, που έχει ήδη επιβαρυσμένη ψυχική υγεία, πολύ σύντομα κλονίζεται σοβαρά όταν ανακαλύπτει τα μυστικά που εκείνος της κρατούσε. Φοβούμενη τις κακές γλώσσες στο νησί, παίρνει τον Νικόλα, τον εξάχρονο γιο τους, και μετακομίζει στην Αθήνα. Το ζευγάρι μένει μακριά ο ένας από τον άλλον για είκοσι ολόκληρα χρόνια, χωρίς όμως ποτέ να πάρει διαζύγιο.

Μέχρι που η Μάντη αρχίζει σταδιακά να χάνεται στα μονοπάτια του μυαλού της και τελικά διαγιγνώσκεται με πρώιμο Αλτσχάιμερ. Τότε τα πάντα θα ανατραπούν. Ο Χρήστος, η Μάντη, αλλά και ο Νικόλας θα πρέπει να ανακαλύψουν τη δύναμη της αγάπης και όσα εκείνη συγχωρεί...

Εκδόσεις **ΨΥΧΟΓΙΟΣ**

www.psychogios.gr

ISBN: 978-618-01-1897-1

9 786180 118971

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΞ: 19257

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η